

У світовій практиці застосовують два основні методи здійснення всіх типів міжнародної економічної інтеграції. За першим методом інтеграція розпочинається, розвивається і поглиблюється індустріальними, адміністративними заходами та акціями. Другий метод ґрунтується на принципах лібералізації економіки і зовнішньої торгівлі, яка лімітує адміністративні заходи на основі багатосторонньої угоди й забезпечує вільний обмін товарами між країнами у великому ринковому просторі згідно з вимогами закону попиту і пропозиції.

Виграш від інтеграції з погляду споживчого попиту досягається за рахунок зниження рівня цін і розширення видів страхових послуг.

Крім того, має місце і зростання макроекономічних показників країни, збільшення ємності страхового ринку і його ефективності. Такий процес відбувається під впливом ефекту масштабу в сфері торгівлі послугами, які, у свою чергу, викликаються розширенням страхового ринку.

Країна може мати і додаткові вигоди за рахунок посилення інтеграції на ринку робочої сили, фінансового капіталу, вільного руху товарів і послуг усередині регіону. У результаті може бути досягнутий сукупний ефект, тобто якісний стрибок національного страхування за рахунок концентрації страхового капіталу, що кардинально прискорюють розвиток і перспективи інтегрованого регіону.

УДК 336.71:339.727.22

С. В. Башлай,

к.е.н., доцент кафедри банківської справи,

О. І. Подоляка,

к.е.н., доцент кафедри економічної кібернетики,

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Масштаби глобалізації міжнародної економічної системи, насамперед, визначаються станом інтеграційних процесів на фінансовому ринку та в банківському секторі, зокрема. У багатьох країнах Східної та Центральної Європи, а також колишнього Ра-

дяньського Союзу саме склад і діяльність банківських установ визначали «напрямок і швидкість» такої інтеграції. У різні роки банківські сектори Чехії, Польщі, Угорщини та інших країн ставали привабливими і відкритими для приходу в них іноземного капіталу в різних інвестиційних формах.

Подібні процеси торкнулися і банківську систему України. В силу своєї ліберальності та відносної відкритості банківської політики, вітчизняний фінансовий ринок став однією з перших сфер активного залучення іноземних інвестицій. Недивним є той факт, що питання присутності іноземного капіталу, вперше підняті світовим співтовариством ще в середині 70-х років ХХ століття, сьогодні все частіше стають предметом активних наукових досліджень.

З метою оптимізації теоретичних підходів щодо вивчення впливу іноземних інвестицій на вітчизняну банківську систему, насамперед, доцільним буде виділення відомих форм їхнього надходження в Україну.

До активно реалізованим форм можна віднести:

- участь інвесторів-нерезидентів у власному капіталі банків-резидентів України;
- пряме кредитування банків України іноземними кредиторами (частіше материнськими або пов'язаними компаніями);
- інвестування у вітчизняні банки шляхом придбання різних видів фінансових інструментів, номінованих як у національній, так і іноземній валюті (облігацій, депозитних сертифікатів);
- надання надійними компаніями-нерезидентами фінансових і страхових гарантій банкам України.

Наведений перелік також варто доповнити потенційними формами (поки що отримали активного застосування в Україні):

- відкриття філій іноземних банків;
- залучення приватних заощаджень нерезидентів на депозитні рахунки в банки України;
- страхування та перестраховування банківських ризиків іноземними (міжнародними) страховими компаніями.

Результати ретроспективного аналізу дозволяють виділити основні чинники, від яких залежить інтенсивність експансії іноземних інвестицій у банківську систему країни в сучасних умовах.

Найвагомішим зовнішніми факторами є:

- світові процеси глобалізації діяльності та інтеграції капіталу;
- рівень насиченості фінансовими ресурсами ринків передових країн світу або країн — прямих конкурентів, а також їх цінові параметри;

— інтенсивність процесів перерозподілу ринків банківських продуктів у «нових ринкових країнах» (наприклад, Центральної та Східної Європи).

Внутрішніми чинниками варто визначити:

- рівень фінансової надійності та стійкості банків;
- рівень конкурентоспроможності функціонуючих банків;
- структурну розбалансованість банківської системи України;
- цінову політику банків і середньоринковий рівень цін на банківські продукти.

В останнє десятиліття розвитку світового фінансового ринку спостерігався високий рівень зростання іноземної участі в банківських системах. Вагомим причинами цьому ряд учених називають прагнення іноземних банків трансформувати екзогенні ризики, а також формування в системах приймаючих країн передумов для стабільної та ефективної діяльності. Часто функціонування іноземного капіталу в банківській системі стає агресивнішим у зв'язку зі зниженням рівня оподаткування та лібералізації банківського законодавства у сфері регулювання та нагляду. Досить схожим є і основний фактор привабливості банківської системи України для іноземного капіталу, яким багато дослідників вважають прагнення отримати вищий прибуток при прийнятному рівні ризику [1].

Офіційні дані свідчать, що протягом 2006—2011 рр. частка іноземного капіталу в банківській системі України зросла більш ніж у 2 рази. Однак, за останні півтора року цей показник суттєво зменшився і станом на середину 2013 р. складає лише 34 % [2].

Подібна картина спостерігається і в реалізації інших форм участі іноземного капіталу в банківській системі (міжбанківське кредитування, випуск єврооблігацій).

Таким чином, в Україні намітилася зворотна тенденція — відтік іноземних інвестицій з вітчизняної банківської системи. Підвищений рівень проблемності банківських активів, змушений відгук капіталу європейськими кредитними установами, посилення концентрації банківського бізнесу в руках вітчизняних інвесторів, зниження рейтингу інвестиційної привабливості країни і окремо взятих компаній (у т. ч. банків) стали новими чинниками визначення доцільності входження іноземних інвестицій на ринок банківських послуг.

У свою чергу, змінилися і напрями його надходження. На зміну європейським фінансовим компаніям все активніше в банківську систему України приходить капітал пострадянських країн.

Список літератури:

1. Диба М. Вплив глобалізації на банківську систему України / Михайло Диба, Євген Осадчий // Вісник НБУ. — 2011. — № 11. — С. 19—24.
2. Основні показники діяльності банків України / НБУ. — Режим доступу :http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798.

УДК 657.41:330.142.21

Ф. П. Беда,

к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів,
Державний інститут підготовки кадрів

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Проблема інтеграції України до світового господарського простору на паритетних підставах ставить перед вітчизняною економічною наукою низку надзвичайно актуальних завдань, зокрема дослідження однієї із складових ресурсного потенціалу країни — людського капіталу.

Актуальність проблеми полягає в такому. Соціально-економічний розвиток України у значній мірі залежить від основного багатства суспільства — людського капіталу. Тому проблема формування, розвитку та капіталізації трудового капіталу є складовою розвитку і розміщення продуктивних сил нашої держави.

Дослідження теорії людського капіталу набуло особливої актуальності в розвинутих країнах світу у 60-х роках минулого століття. Великий внесок у розвиток теорії людського капіталу зробили американські вчені Т. Шульц і Г. Беккер.

Питанням теорії та методології людського капіталу в Україні займаються вчені В. Антонюк, Д. Богиня, О. Бородіна, О. Грішнова та ін.

Перш за все необхідно визначитися з сутністю поняття «людський капітал». Під людським капіталом розуміють сукупність продуктивних якостей працівника. Він включає в себе набутті знання, навички, а також мотивацію та енергію, які використовуються для створення матеріальних і духовних благ [1].